

Po stopách zbierky Dr. Michala Windischa

Datum 8.10.2026
Subjekt Západoslovenské múzeum v Trnave
Region Slovensko
Kategorie Kultúra, Štátne inštitúcie, Veda a výskum

Záujem o pamiatky minulosti predchádza vzniku archeológie ako samostatnej vednej disciplíny. Už od renesancie sa spolu so záujmom o antickú kultúru rozvíjalo zbieranie starožitností, mincí a ďalších pozoruhodných predmetov. Od 16. storočia vznikali tzv. kabinety kuriozít, ktoré sa neskôr stali jedným z východísk moderného múzejníctva.

Aj v Trnave má zberateľstvo archeologických pamiatok tradíciu siahajúcu do obdobia pred vznikom samostatnej múzejnej inštitúcie. Od 19. storočia tu vznikali súkromné a spolkové zbierky, na ktorých budovaní sa podieľali najmä miestni vzdelanci, duchovní a regionálni bádatelia.

Jedným z trnavských zberateľov bol veterinár Dr. Michal Windisch (1880 – 1971), ktorý od roku 1907 pôsobil v Trnave. Popri svojej profesii si vytvoril súkromnú zbierku archeologických, historických a umeleckých predmetov. Po vzniku Krajského múzea v Trnave sa časť majetku manželov Windischovcov dostala do jeho zbierkového fondu darom alebo kúpou.

Medzi archeologické predmety označené v dokumentácii poznámkou „od vdovy Windischovej“ alebo „L. Windischová“ patrí dvojuchá hlinená amfora, pravdepodobne z doby bronzovej, a rímsky kahanec typu Loeschcke X z Dolného Lopašova. Ten však zrejme pôvodne pochádzal zo zbierky N. Sándorfyho (1863 – 1921), dekana pôsobiaceho v Dolnom Lopašove a jedného z prvých zberateľov archeologických nálezov v trnavskom regióne. V archeologickom fonde sa nachádza aj väčšie množstvo kamennej štiepanej industrie, prevažne streliiek, ktoré v roku 1951 kúpil historik a neskorší pracovník Krajského múzea Ovídius Faust od „pani Windischovej“.

Časť Windischovej zbierky je dnes nezvestná a poznáme ju iba z fotografií. V archíve múzea sa zachovala dokumentácia plastík údajne pochádzajúcich zo Žitného ostrova, ktoré v roku 1962 fotografoval O. Faust. Niektoré z nich môžu byť dobovými falzifikátmi, rímska plastika zobrazujúca pravdepodobne Herkula však pôsobí autenticky.

Windischova zbierka sa tak zachovala iba torzovito. Po desaťročiach sú však viaceré jej predmety opäť prezentované spoločne a pripomínajú jednu zo starších trnavských súkromných zbierok.

Podobné archeologické zbierky dnes už nemožno vytvárať spôsobom typickým pre starších zberateľov. Archeologické nálezy sú podľa platnej legislatívy vlastníctvom Slovenskej republiky a náhodný nález je potrebné oznámiť príslušnému krajskému pamiatkovému úradu. Archeologické predmety sú súčasťou kultúrneho dedičstva, ktoré má byť odborne zdokumentované, chránené a uchovávané pre verejnosť.

<https://www.zsmuzeum.sk/clanky/po-stopach-zbierky-dr-michala-windischa>